ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิต มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคเหนือ

Factors Associated with Alcohol-Drinking Behaviors among Students at a University in Northern Thailand

พาขวัญ ทรัพย์ผึ้ง ส.บ. (อนามัยชุมชน)	**Pakwan Supphueng B.P.H. (Community Health)**
อรวรรณ พระโพธิ์ ส.บ. (อนามัยชุมชน)	**Orawan Prapo B.P.H. (Community Health)**
ชฎาพร วิศรียา ส.บ. (อนามัยชุมชน)	**Chadaporn Wisriya B.P.H. (Community Health)**
ชุติมณฑน์ เขียวเนตร ส.บ. (อนามัยชุมชน)	**Chutimon Khiaonetr B.P.H. (Community Health)**
กฤษติญา ปาลี ส.บ. (อนามัยชุมชน)	**Krittiya Palee B.P.H. (Community Health)**
มนัสชยา วรรณแก้ว ส.บ. (อนามัยชุมชน)	**Manaschaya Wannakaew B.P.H. (Community Health)**
วทัญญู โพธิรักษา ส.บ. (อนามัยชุมชน)	**Wathunyu Phothiraksa B.P.H. (Community Health)**
มณุเชษฐ์ มะโนธรรม วท.ม. (อาชีวเวชศาสตร์)	**Manuchet Manotham M.Sc. (Occupational Medicine)**

สาขาวิชาอนามัยชุมชน คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

Department of Community Health, School of Public Health, University of Phayao

Received: Oct 26, 2023 **Revised:** Feb 22, 2024 **Accepted:** Jun 11, 2024

บทคัดย่อ

การดื่มแอลกอฮอล์ยังคงเป็นปัญหาสาธารณสุขและสังคมที่สำคัญ โดยเฉพาะในนิสิตนับเป็นสาเหตุหลักที่นำไปสู่การบาดเจ็บ การเจ็บป่วยและการเสียชีวิต การวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวางครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิต และเพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิตมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคเหนือ กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคเหนือที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 388 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม 2566 โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติทดสอบไคสแควร์และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้เกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์ในระดับสูง ร้อยละ 99.2 มีระดับทัศนคติเกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์ในระดับปานกลาง ร้อยละ 79.9 มีระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์ในระดับต้องแก้ไข ร้อยละ 85.6 ด้านปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า เพศ อายุ และการศึกษา มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) ซึ่งระดับทัศนคติ พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมความรู้และทัศนคติเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิตต่อไป

คำสำคัญ: พฤติกรรม, การดื่มแอลกอฮอล์, ทัศนคติของนักศึกษา

ABSTRACT

Alcohol consumption remains pressing public health and social concern, particularly among students where it frequently contributes to injury, illness, and fatalities. This cross-sectional descriptive study aimed to examine the knowledge, attitudes, and alcohol-drinking behaviors among students, and to identify factors associated with alcohol-drinking behaviors at a University in Northern Thailand. Using a simple random sampling technique, 388 students aged 18 and above were selected as respondents who filled up with a self-administered questionnaire between June and July 2023. Data analyses referred to using descriptive statistics, chi-square test, and Spearman's rank correlation coefficient assessment. The study revealed a high level of knowledge (99.2%) regarding alcohol consumption among the students. However, attitudes toward alcohol were predominantly moderate (79.9%), and the majority exhibited low levels of alcohol consumption behavior (85.6%). Obviously, the alcohol consumption behaviors had significant correlations with gender, age, and education ($p<0.05$). Additionally, the alcohol consumption behaviors also found as a positive correlation to attitude levels among the students ($r_s=0.262$, $p=0.000$). The findings underscore the importance of universities in promoting knowledge and fostering positive attitudes toward alcohol drinking among students to mitigate risky behaviors. Efforts aimed at enhancing awareness and promoting responsible drinking practices are crucial in addressing this persistent public health issue.

Key words: Behavior, Alcohol consumption, Attitude of students

บทนำ

จากหลักฐานทางวิชาการทั้งในประเทศและทั่วโลก การเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง อุบัติเหตุ อันตรายต่างๆ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ การทำร้ายร่างกายและการเกิดความรุนแรงต่างๆ ปรากฏชัดเจนว่าการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นส่วนผสม เช่น เบียร์ สุรา ไวน์ ฯลฯ เป็นปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดภาวะและโรคต่างๆ ทำให้คนไทยป่วยและเสียชีวิตก่อนวัยอันควรจำนวนมาก และประเทศชาติต้องสูญเสียทรัพยากรมนุษย์อันมีคุณค่ายิ่ง กระทรวงสาธารณสุขจึงออกคำแนะนำกลุ่มบุคคลดังต่อไปนี้ ไม่ควรดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ 1) เด็กและเยาวชนที่อายุต่ำกว่า 20 ปี 2) หญิงตั้งครรภ์ทุกระยะและหญิงที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 3) ผู้มีอาชีพขับขี่ยานพาหนะทุกประเภทและผู้มีอาชีพทำงานกับเครื่องจักรกล หรือเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ บาดเจ็บ พิการและการเสียชีวิตของตนเองและผู้อื่น โดยผู้ที่ขับขี่ยานพาหนะในกิจวัตรส่วนตัวควรงดดื่มแอลกอฮอล์ก่อน 6 ชั่วโมงและขณะขับขี่ 4) ผู้ที่เจ็บป่วยด้วยโรคจากการดื่มแอลกอฮอล์ ผู้มีโรคประจำตัวหรือกำลังใช้ยารักษาโรค และ 5) ประชาชนทุกเพศทุกวัย โดยการไม่ดื่มแอลกอฮอล์เป็นแนวปฏิบัติที่ปลอดภัยต่อสุขภาพครอบครัว และสังคม (กรมสุขภาพจิต, 2561)

จากรายงานสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รายจังหวัด พ.ศ. 2564 พบว่า ความชุกของการดื่มแอลกอฮอล์ในประชากรไทยเท่ากับร้อยละ 28.0 พบว่า 3 ใน 10 ของประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใน 12 เดือนที่ผ่านมา ขณะที่ความชุกของการดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มวัยรุ่นที่มีอายุ 15-19 ปี เท่ากับร้อยละ 9.0 ลดลงจากปี พ.ศ. 2560 ที่พบร้อยละ 13.6 จากจำนวนนักดื่มทั้งหมด พบว่า ร้อยละ 43.8 เป็นนักดื่มประจำ ร้อยละ 35.9 เป็นผู้ที่เคยดื่มหนักใน 12 เดือนที่

ผ่านมา และร้อยละ 31.6 เคยขับรถขณะที่เพิ่งดื่มแอลกอฮอล์ ด้านสถานที่ดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า ร้อยละ 86.4 ดื่มที่บ้านตนเองหรือบ้านผู้อื่น ร้อยละ 58.7 เคยดื่มที่งานประเพณี คอนเสิร์ตหรืองานเลี้ยง และร้อยละ 33.0 เคยดื่มที่ร้าน ด้านผลกระทบของการดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า 12 เดือนที่ผ่านมา ร้อยละ 2.0 ของประชากรไทยเคยประสบปัญหาภายในครอบครัว ปัญหานอกครอบครัว และปัญหาการทำงานที่เกิดจากการดื่มแอลกอฮอล์ของตนเองหรือผู้อื่น และร้อยละ 7.7 ของนักดื่มแล้วขับเคยประสบอุบัติเหตุจากการดื่มของตนเอง ขณะที่ร้อยละ 0.6 ของประชากรไทยเคยได้รับบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุบนท้องถนนจากการดื่มสุราของผู้อื่น ส่วนด้านการกระทำผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องพบว่า ร้อยละ 13.9 ของประชากรไทยเคยพบเห็นการขายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์นอกเวลาที่อนุญาต และร้อยละ 6.4 เคยพบการขายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในสถานที่ห้ามขาย เมื่อจำแนกรายภูมิภาค พบว่า ภูมิภาคที่มีความชุกของนักดื่มวัยผู้ใหญ่สูงสุด ได้แก่ ภาคเหนือ ร้อยละ 33.1 ภูมิภาคที่มีความชุกของนักดื่มวัยรุ่นสูงสุด คือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 11.6 (พลเทพ วิจิตรคุณากร และอธิบ ตันอารีย์, 2565)

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษา พบว่า ช่วงอายุที่เริ่มดื่ม ความถี่ในการดื่ม ปริมาณการดื่ม ชนิดของแอลกอฮอล์ที่ดื่ม บุคคลผู้ร่วมดื่ม สถานที่ดื่ม และสาเหตุในการดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลกระทบต่อนักศึกษาด้านตนเองและด้านสังคม (วรัท ปทุมศรีวิโรจน์, 2561) ดังนั้นการศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิต และเพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิตมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคเหนือ เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันและลดการดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งหากป้องกันหรือลดปัจจัยเสี่ยงได้จะทำให้อัตราการดื่มแอลกอฮอล์ในวัยผู้ใหญ่ในอนาคตลดลง นอกจากนี้หากทราบพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิต จะสามารถหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างตรงประเด็นและยั่งยืน

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional descriptive study) ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคเหนือ เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม 2566

ประชากร คือ นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคเหนือ จำนวน 21,594 คน (กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง คำนวณโดยใช้สูตร Krejcie & Morgan (1970) โดยกำหนดความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างได้ 5% ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากรเท่ากับ 0.5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 377 คน เพื่อป้องกันข้อมูลสูญหายจึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 388 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยการจับฉลาก ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดหมายเลขประจำตัวในรายชื่อนิสิตทุกคน

ขั้นตอนที่ 2 นำหมายเลขประจำตัวของนิสิตมาจัดทำเป็นฉลาก

ขั้นตอนที่ 3 จับฉลากขึ้นมาทีละหมายเลขจนครบจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ โดยฉลากเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในการได้รับการสุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่าง

เกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion criteria)

1. เป็นนิสิตที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคเหนือที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป

2. เป็นผู้ที่ยินยอมและสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย โดยลงนามเป็นลายลักษณ์อักษรในหนังสือยินยอมตนให้ทำวิจัย

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria)

1. มีปัญหาสุขภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการตอบแบบสอบถาม

2. มีปัญหาอื่นๆ ระหว่างการตอบแบบสอบถามจนไม่สามารถเข้าร่วมการวิจัยได้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 9 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง การศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ โรคประจำตัว และการแพ้ยา

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 8 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบถูก ผิด ตอบถูก 1 คะแนน ตอบผิด 0 คะแนน การแปลคะแนนความรู้เกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาในการแปลผลความหมายของคะแนนเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับสูง 5–8 คะแนน ระดับปานกลาง 3–4 คะแนน ระดับต่ำ 0–2 คะแนน (Bloom, 1968)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 14 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราวัดประมาณค่า มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด การแปลคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาในการแปลผลความหมายของคะแนนเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับสูง 58–70 คะแนน ระดับปานกลาง 35–57 คะแนน ระดับต่ำ 0–34 คะแนน (Best, 1997)

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 8 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราวัดประมาณค่า มี 3 ระดับ คือ เป็นประจำ หมายถึง ปฏิบัติพฤติกรรมมากกว่า 5 ครั้งต่อสัปดาห์ บางครั้ง หมายถึง ปฏิบัติพฤติกรรม 1-5 ครั้งต่อสัปดาห์ ไม่เคยเลย หมายถึง ไม่ปฏิบัติพฤติกรรมนั้นเลย ต่อสัปดาห์ การแปลคะแนนพฤติกรรมเกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาในการแปลผลความหมายของคะแนนเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับต้องแก้ไข 13–24 คะแนน และระดับดี 0–12 คะแนน (Best, 1997)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความเหมาะสมและความชัดเจนของภาษา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ 0.89 แบบสอบถามด้านความรู้หาค่าความเที่ยง โดยใช้สูตรคูเตอร์ริชาร์ดสัน (Kuder & Richardson, 1937) เท่ากับ 0.76 แบบสอบถามด้านทัศนคติและแบบสอบถามด้านพฤติกรรมหาค่าความเที่ยงโดยใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1970) เท่ากับ 0.81 และ 0.80 ตามลำดับ

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ก่อนดำเนินการวิจัยผู้วิจัยยื่นขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อพิจารณาประเด็นทางจริยธรรม จากนั้นผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มจับฉลากจากรายชื่อตามเกณฑ์การคัดเข้าและเกณฑ์การคัดออก เพื่อขอดำเนินการทำวิจัยและชี้แจงแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในช่วงเดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม 2566 โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม ใช้เวลาประมาณ 10-15 นาทีต่อคน นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูล แล้วจึงนำมาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติทดสอบไคสแควร์และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 เลขที่โครงการวิจัย UP–HEC 1.2/077/66

ผลการศึกษา

ข้อมูลส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 388 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 77.8 รองลงมา คือ เพศหญิง ร้อยละ 22.2 มีอายุเฉลี่ย 20.30 ปี (S.D.=8.67) มีน้ำหนักมากกว่า 50 กิโลกรัม ร้อยละ 68.8 มีส่วนสูงมากกว่า 150 เซนติเมตร ร้อยละ 98.7 ระดับการศึกษาชั้นปีที่ 1-3 ร้อยละ 85.5 สถานภาพโสด ร้อยละ 100.0 มีรายได้มากกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 86.8 ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 89.4 และไม่มีการแพ้ยา ร้อยละ 94.5 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคล (n=388 คน)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	302	77.8
หญิง	86	22.2
อายุ (ปี)		
18 - 24	258	66.5
25 - 30	130	33.5
Mean=20.30, S.D.=8.67, Min=18, Max=30		
น้ำหนัก (กิโลกรัม)		
น้อยกว่า 50	121	31.2
มากกว่าหรือเท่ากับ 50	267	68.8
ส่วนสูง (เซนติเมตร)		
น้อยกว่า 150	5	1.3
มากกว่าหรือเท่ากับ 150	383	98.7
ระดับการศึกษา		
ชั้นปีที่ 1-3	332	85.6
ชั้นปีที่ 4-6	56	14.4
สถานภาพสมรส		
โสด	388	100.0
รายได้ต่อเดือน (บาท)		
น้อยกว่า 5,000	51	13.2
มากกว่าหรือเท่ากับ 5,000	337	86.8
โรคประจำตัว		
ไม่มี	347	89.4
มี	41	10.6
การแพ้ยา		
ไม่มี	367	94.5
มี	21	5.5

ระดับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมเกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิต

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมเกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิตพบว่า ระดับความรู้ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 99.2 รองลงมาคือ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 0.5 และน้อยที่สุด อยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 0.3 ระดับทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 79.9 ระดับต่ำ ร้อยละ 10.6 และระดับสูง ร้อยละ 9.5 ระดับพฤติกรรมส่วนใหญ่มีพฤติกรรมอยู่ในระดับต้องแก้ไข ร้อยละ 85.6 และอยู่ในระดับดี ร้อยละ 14.4 ดังตารางที่ 2

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิต

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิต พบว่า เพศ อายุ และการศึกษา มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมเกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิต (n=388 คน)

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้เกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์		
ระดับต่ำ (0-2 คะแนน)	1	0.3
ระดับปานกลาง (3-4 คะแนน)	2	0.5
ระดับสูง (5-8 คะแนน)	385	99.2
Mean=6.84, S.D.=4.07, Min=2, Max=8		
ทัศนคติเกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์		
ระดับต่ำ (0-34 คะแนน)	41	10.6
ระดับปานกลาง (35-57 คะแนน)	310	79.9
ระดับสูง (58-70 คะแนน)	37	9.5
Mean=48.78, S.D.=6.50, Min=12, Max=68		
พฤติกรรมเกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์		
ระดับดี (0-12 คะแนน)	56	14.4
ระดับต้องแก้ไข (13-24 คะแนน)	332	85.6
Mean=18.62, S.D.=7.21, Min=2, Max=22		

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิต (n=388 คน)

ปัจจัย	พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิต				x^2	*p*-value
	ดี		ต้องแก้ไข			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
เพศ					79.20	0.000*
ชาย	18	4.6	284	73.2		
หญิง	38	9.8	48	12.4		
อายุ (ปี)					11.83	0.001*
18 - 24	26	6.7	232	59.8		
25 - 30	30	7.7	100	25.8		
Mean=20.30, S.D.=8.67, Min=18, Max=30						
ระดับการศึกษา					5.92	0.015*
ชั้นปีที่ 1-3	42	10.8	290	74.8		
ชั้นปีที่ 4-6	14	3.6	42	10.8		

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิต (n=388) (ต่อ)

ปัจจัย	พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิต				x^2	*p*-value
	ดี		ต้องแก้ไข			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
รายได้ต่อเดือน (บาท)					0.02	0.877
น้อยกว่า 5,000	7	1.9	44	11.3		
มากกว่าหรือเท่ากับ 5,000	49	12.6	288	74.2		
โรคประจำตัว					0.81	0.368
ไม่มี	52	13.4	295	76.0		
มี	4	1.1	37	9.5		
การแพ้ยา					1.58	0.209
ไม่มี	51	13.1	316	81.4		
มี	5	1.4	16	4.1		

*p-value<0.05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ ทัศนคติ และระดับพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิตพบว่า ระดับทัศนคติมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r_s=0.262) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ ระดับทัศนคติและระดับพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิต (n=388 คน)

ปัจจัย	ระดับพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิต	
	Spearman's Rank Correlation Coefficient	*p*-value
ระดับความรู้เกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์	-0.004	0.942
ระดับทัศนคติเกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์	0.262	0.000*

*p-value<0.05

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา เรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิตมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคเหนือพบว่า พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิตอยู่ในระดับต้องแก้ไข อธิบายได้ว่านิสิตอยู่ในช่วงวัยรุ่นจึงแสดงพฤติกรรมอยากทดลองดื่มแอลกอฮอล์เพื่อเข้าสังคมและให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Messina *et al*. (2021) ที่พบว่า นิสิตดื่มแอลกอฮอล์

อยู่ในระดับมีความเสี่ยงสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์ศักดิ์ อ้นมอย และกิตติวรรณ จันทร์ฤทธิ์ (2563) ที่พบว่า เยาวชนดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 84.3 โดยเหตุผลในการดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกคือ อยากลองรสชาติและกลุ่มเพื่อนที่ดื่มแอลกอฮอล์ชักชวน เพื่อเข้าสังคม ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของปาจรีย์ สำราญจิตต์ และคณะ (2565) ที่พบว่า นักศึกษาดื่มแอลกอฮอลอยู่ในระดับดื่มบ้างเป็นบางโอกาส

เพศมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิต โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนิสิตเพศชาย สอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์ศักดิ์ อ้นมอย และกิตติวรรณ จันทร์ฤทธิ์ (2563) ที่พบว่า เยาวชนเพศชายมีโอกาสดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่าเยาวชนเพศหญิง อธิบายได้ว่าเป็นผลจากความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาททางสังคมที่แตกต่างกันระหว่างเพศพบว่า เยาวชนที่มีคนในครอบครัวดื่มแอลกอฮอล์มีโอกาสดื่มแอลกอฮอล์มากกว่าเยาวชนที่ไม่มีคนในครอบครัวดื่มแอลกอฮอล์ (พงษ์ศักดิ์ อ้นมอย และกิตติวรรณ จันทร์ฤทธิ์, 2563) และสอดคล้องกับการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2557) ที่พบว่า เพศชายมีอัตราการดื่มสุราสูงกว่าเพศหญิงประมาณ 4 เท่า

อายุมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิต โดยกลุ่มตัวอย่างนิสิตมีค่าเฉลี่ยอายุ 20 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่น อยากทดลองดื่มแอลกอฮอล์เพื่อเข้าสังคมและตามแบบเพื่อน สอดคล้องกับงานวิจัยของปาจรีย์ สำราญจิตต์ และคณะ (2565) ที่พบว่า ช่วงอายุที่มีการดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกเป็นช่วงอายุ 18-21 ปี โดยการดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษามีการดื่มกับเพื่อนและเริ่มดื่มในช่วงอายุที่มีกลุ่มเพื่อน มีเหตุผลมาจากการแสดงถึงการรักพวกพ้อง เป็นหนึ่งเดียวกัน ทำให้เกิดความเพลิดเพลินและความสนุกสนาน เป็นการสร้างสัมพันธภาพ สอดคล้องกับสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รายจังหวัด พ.ศ. 2564 พบว่าความชุกของการดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มวัยรุ่นช่วงอายุ 15-19 ปี (พลเทพ วิจิตรคุณากร และอธิบ ตันอารีย์, 2565) และสอดคล้องกับงานวิจัยของวรัท ปทุมศรีวิโรจน์ (2561) ที่พบว่า นักศึกษาเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เมื่ออายุ 18-20 ปี

การศึกษามีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิต โดยกลุ่มตัวอย่างนิสิตมีการศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1-3 ซึ่งอยู่ในช่วงของการปรับเปลี่ยนสถานะการศึกษาจากระดับมัธยมศึกษาเป็นระดับอุดมศึกษา อีกทั้งมีการปรับตัวในการคบเพื่อนใหม่ อยากทดลองดื่มแอลกอฮอล์เพื่อต้องการเข้าสังคมให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน สอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์ศักดิ์ อ้นมอย และกิตติวรรณ จันทร์ฤทธิ์ (2563) ที่พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ต่อการดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของมณิภัทร์ ไทรเมฆ และอำไพ หมื่นสิทธิ์ (2560) ที่พบว่า ชั้นปีมีอิทธิพลต่อการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

ระดับทัศนคติมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิต เนื่องจากทัศนคติเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของบุคคลในการเลือกดื่มหรือไม่ดื่มแอลกอฮอล์ อธิบายได้ว่าเมื่อนิสิตมีทัศนคติไม่เห็นด้วยต่อการดื่มแอลกอฮอล์ แนวโน้มของการมีพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ก็จะลดลง สอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรชัย พิมาทัย และคณะ (2564) ที่พบว่า วัยรุ่นที่มีทัศนคติเห็นด้วยต่อการดื่มแอลกอฮอล์มีโอกาสเสี่ยงต่อการดื่มสุราแบบเสี่ยงเป็น 2 เท่าของวัยรุ่นที่มีทัศนคติไม่เห็นด้วยต่อการดื่มแอลกอฮอล์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของชิ่วฮวย แซ่ลิ้ม และคณะ (2560) ที่พบว่า วัยรุ่นที่มีทัศนคติที่ดีต่อการดื่มแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งมีโอกาสหรือความยากในการเข้าถึงแหล่งซื้อขายแอลกอฮอล์ ส่งผลให้มีพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์น้อยลงหรือไม่ดื่ม

โดยสรุปการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิต มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคเหนือสอดคล้องกับแนวคิด PRECEDE Framework ของ Green & Kreuter (1999) ที่กล่าวว่าพฤติกรรมสุขภาพเกิดจากปัจจัยนำซึ่งเป็นปัจจัยที่

เกิดขึ้นในตัวบุคคล โดยเกิดจากความรู้ร่วมกับประสบการณ์ แล้วก่อให้เกิดการรับรู้ที่ส่งผลต่อทัศนคติแล้วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล ส่วนปัจจัยเอื้อเป็นปัจจัยภายนอกด้านสิ่งแวดล้อมที่ช่วยให้สามารถแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ได้ และปัจจัยเสริมเป็นปัจจัยที่ได้จากบุคคลทั้งจากครอบครัวหรือบุคคลอื่นที่ช่วยสนับสนุนหรือยับยั้งพฤติกรรมนั้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเน้นการส่งเสริมความรู้ ทัศนคติ และเสริมสร้างค่านิยมการไม่ดื่มแอลกอฮอล์ในสถาบันการศึกษา เพื่อให้นิสิตเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเลิกดื่มแอลกอฮอล์
2. ควรมีการส่งเสริมการเลิกดื่มแอลกอฮอล์ในสถาบันการศึกษา โดยจัดให้มีโปรแกรมการเลิกดื่มแอลกอฮอล์ให้ผู้ที่สนใจ รวมถึงมีการติดตามผลของโปรแกรมการส่งเสริมการเลิกดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อให้ผู้ที่สนใจเลิกดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างหายขาด

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมคิด จูหว้า คณบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย จาดศรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจวบ แหลมหลัก และอาจารย์เนตรนภา พรหมมา รวมถึงคณาจารย์ และบุคลากร สายสนับสนุนสาขาวิชาอนามัยชุมชน คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน ขอขอบพระคุณอาสาสมัครนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคเหนือที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ทำให้การศึกษาครั้งนี้สำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต. (2561). สถานการณ์การดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย [ออนไลน]. [สืบค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2567]; แหล่งข้อมูล: https://dmh.go.th/news/view.asp?id=1234

กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา. (2566). ข้อมูลจำนวนนิสิตจำแนกตามปีการศึกษา [ออนไลน]. [สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2566]; แหล่งข้อมูล: https://reg.up.ac.th/statistic

ฉัตรชัย พิมาทัย, พรนภา หอมสินธุ์ และรุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มสุราแบบเสี่ยงของนักเรียนอาชีวศึกษาชาย จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารพยาบาลสภากาชาดไทย, 14(1), 170-184. [สืบค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2567]; แหล่งข้อมูล: https://he02.tci-thaijo.org/index.php/trcnj/article/view/253339/172244

ชิ่วฮวย แซ่ลิ้ม, กนกพร หมู่พยัคฆ์ และนันทวัน สุวรรณรูป. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น. วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์, 37(3), 25-36. [สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2566]; แหล่งข้อมูล: https://he02.tci-thaijo.org/index.php/nur-psu/article/view/100346/78117

ปาจรีย์ สำราญจิตต์, สุธี อยู่สถาพร และฉัตรสุมน พฤฒิภิญโญ. (2565). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษา: มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารกฎหมายและนโยบายสาธารณสุข, 8(2), 215-232. [สืบค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2567]; แหล่งข้อมูล: https://so05.tci-thaijo.org/index.php/journal_law/article/view/257001/174271

พงษ์ศักดิ์ อ้นมอย และกิตติวรรณ จันทร์ฤทธิ์. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเข้าถึงและการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในจังหวัดอุตรดิตถ์. วารสารวิชาการสาธารณสุข, 29(4), 590-600. [สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2566]; แหล่งข้อมูล: https://thaidj.org/index.php/JHS/article/view/9302/8456

พลเทพ วิจิตรคุณากร และอธิบ ตันอารีย์. (2565). รายงานสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รายจังหวัด พ.ศ. 2564 [ออนไลน]. [สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2567]; แหล่งข้อมูล: https://cas.or.th/wp-content/uploads/2022/08/Ebook-Provincial-Alcohol-Report-.pdf

มณิภัทร์ ไทรเมฆ และอำไพ หมื่นสิทธิ์. (2560). พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษา: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี. วารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี, 1(1), 1-18. [สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2567]; แหล่งข้อมูล: https://www.larts.rmutt.ac.th/wp-content/uploads/2017/05/พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษา.pdf

วรัท ปทุมศรีวิโรจน์. (2561). ผลกระทบของพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต. วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์, 4(2), 258-272. [สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2567]; แหล่งข้อมูล: https://rsujournals.rsu.ac.th/index.php/jdbs/article/download/383/282/

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2557 [ออนไลน]. [สืบค้นเมื่อ 4 พฤษภาคม 2567]; แหล่งข้อมูล: https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/ebook/2023/20230509202217_14104.pdf

Best, J. W. (1997). Research in Education. New York: Prentice-Hall, Englewood Cliffs.

Bloom, B. S. (1968). Learning for Mastery. Instruction and Curriculum. Regional Education Laboratory for the Carolinas and Virginia, Topical Papers and Reprints, Number 1 [online]. [cited 2024 March 6]; Available from: https://eric.ed.gov/?id=eD053419

Cronbach, L. J. (1970). Essentials of Psychological Testing. New York: Harper & Row.

Green, L. W., & Kreuter, M. W. (1999). Health promotion planning an educational and ecological approach. 3rd ed. California: Mayfield.

Kuder, G. F., & Richardson, M. W. (1937). The theory of the estimation of test reliability. Psychometrika, 2(3), 151-160. [cited 2024 March 6]; Available from: https://link.springer.com/article/10.1007/BF02288391

Krejcie, R. V., & D. W. Morgan. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and psychological measurement, 30(3), 607-610. [cited 2024 March 6]; Available from: https://doi.org/10.1177/001316447003000308

Messina, M. P., Battagliese, G., D'Angelo, A., *et al*. (2021). Knowledge and Practice towards Alcohol Consumption in a Sample of University Students. International Journal of Environmental Research and Public Health, 18(18), 1-12. [cited 2024 March 6]; Available from: https://doi.org/10.3390/ijerph18189528